

Å utforske skriftspråket ved bruk av bildebøker

6.november 2015
Maria Hole-Forsmo og Heidi Sandø

Skrivesenteret

Nasjonalt senter for skriveopplæring og skriveforskning

Språklæring

- Uformell språklæring foregår i leken, i spontane aktiviteter og i rutinesituasjoner
- Strukturert språklæring foregår i samlingsstunden eller andre mer planlagte aktiviteter
- Fokus på vokabular, språkfunksjoner og tekststrukturer

Språkkofferten

- Begrepsarbeid
- Setter barna i stemning og skape litt magi ...
- Motivasjon og nysgjerrighet gjennom bruk av konkrete
- Tar i bruk flere sanser
- Barna er aktive deltakere
- Bruk god tid
- Benevn og sett ord på det du gjør, ser og hører
- Felles opplevelse

Bokstavhjelpere

A 	B 	C 	D 	E 	F
G 	H 	I 	J 	K 	L
M 	N 	O 	P 	Q 	R
S 	T 	U 	V 	W 	X
Y 	Z 	Æ 	Ø 	Å 	

Støtte barns interesse for
bokstaver og skriftspråk

Kims lek – en språkaktivitet

Språklig bevissthet

Barna følger godt med når teppet løftes, for nå skal de huske hva de ser
Hva er dette?

Barna svarer ivrig:
en elefant, en kopp og en bil

*Hvilken lyd hører vi først i ordet elefant?
Hva gjør vi når vi lager lyden E?
Hvor mange klapp (stavelser) har ordet?*

Vi «smaker» på ordene og lytter ut framlyden til alle gjenstandene

Skrivesenteret

Nasjonalt senter for skriveopplæring og skriveforskning

Litteratur i barnehagen

Språklig mangfold

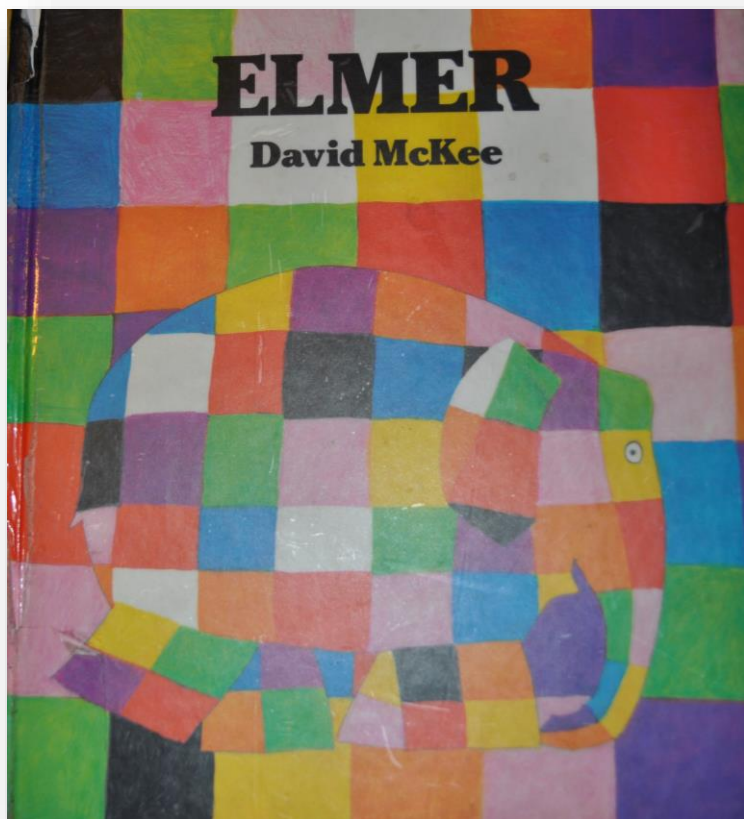

- Ha forståelse for hva det vil si å kunne et språk
- Vite noe om hvordan barnets andrespråk utvikler seg

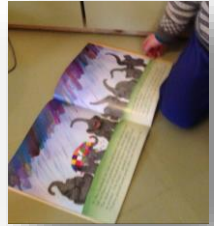

- Barna må få møte ulike tekster på sitt morsmål

En annerledes elefant ...

Ta barna med på en reise inn i bøkernes og fortellingenes verden

Hvordan arbeide med boka?

- Samtale om vennskap, om det å være annerledes, om inkludering, toleranse
- Tekstskaping, fortelling, elefantbok, dikt
- Male, tegne, leire, mosaikk, perler, pappmasje...
- Dramatisere og leke
- Sanger og lydforming
 - *Hva sier elefanten?*
- Plakat med fakta om elefanter
- Utstilling

Skrivesenteret

Nasjonalt senter for skriveopplæring og skriveforskning

- **Språkkoffert** med konkrete
- **Formidle** historien om Elmer som er en annerledes elefant
- **Samtale** om det som skjer i boka
- **Samle ord** fra boka (ordbank)
- Barneskriving
- Bokstavhjelper

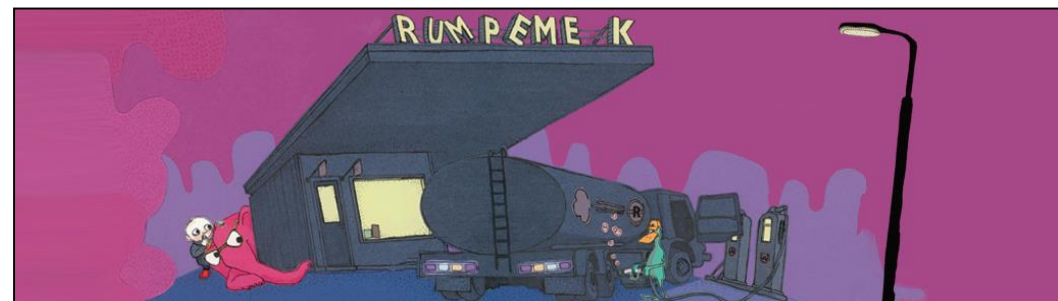
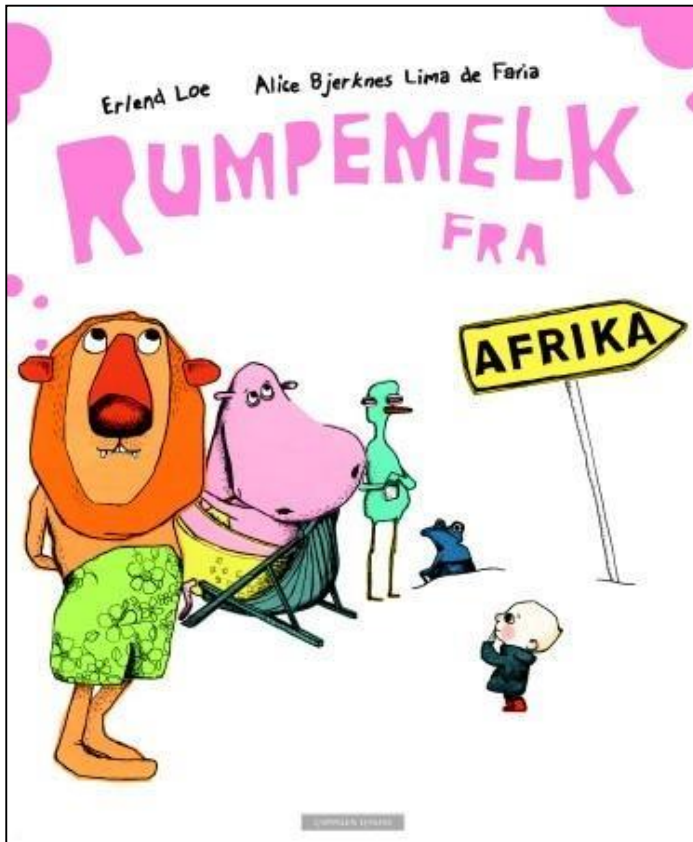
Et godt alternativ til de instrumentelle aktivitetene som utfyllingsark

Skrivesenteret

Nasjonalt senter for skriveopplæring og skriveforskning

En reise i språket - og til Afrika

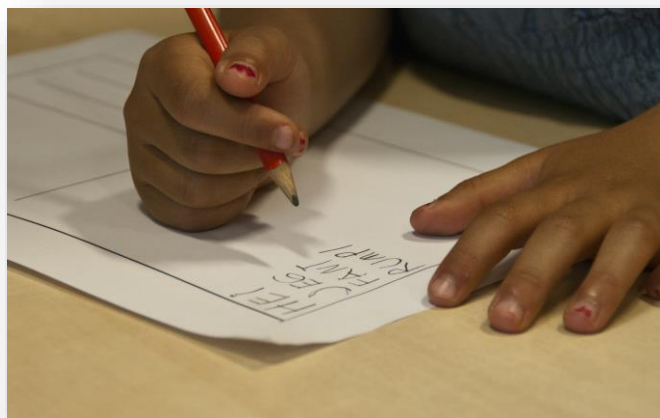
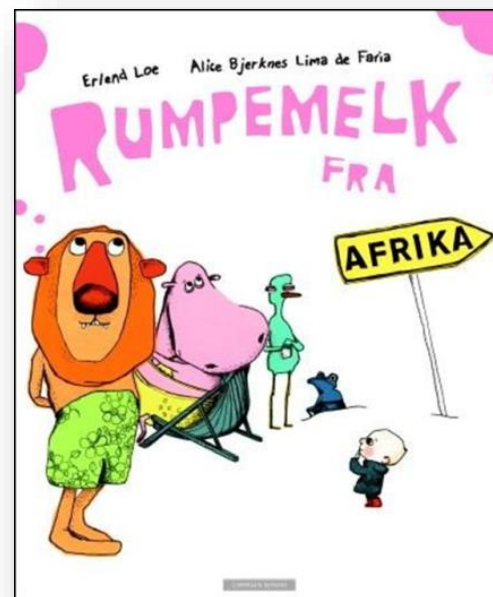
Tekstsamtaler

- Voksne som støtter barna i samtalen
- Å undre seg sammen med barna
- Språklek med nye og rare ord
- Språkskatter

Tekstskaping

MARKO
GUTT
5 ÅR
LITEN, SKALLET, RØDES
LIKER RUMPEMELK
LIKER IKKE VANLIG MEL
LIKER Å STJELE RUMPEMELK
ELEFANTEN ER VENNEN
TIL MARKO

Monsterkokkene lager hai-te av Wenche With

Ei bok om det å være redd for monstre under senga ...

Å bruke sansene aktivt

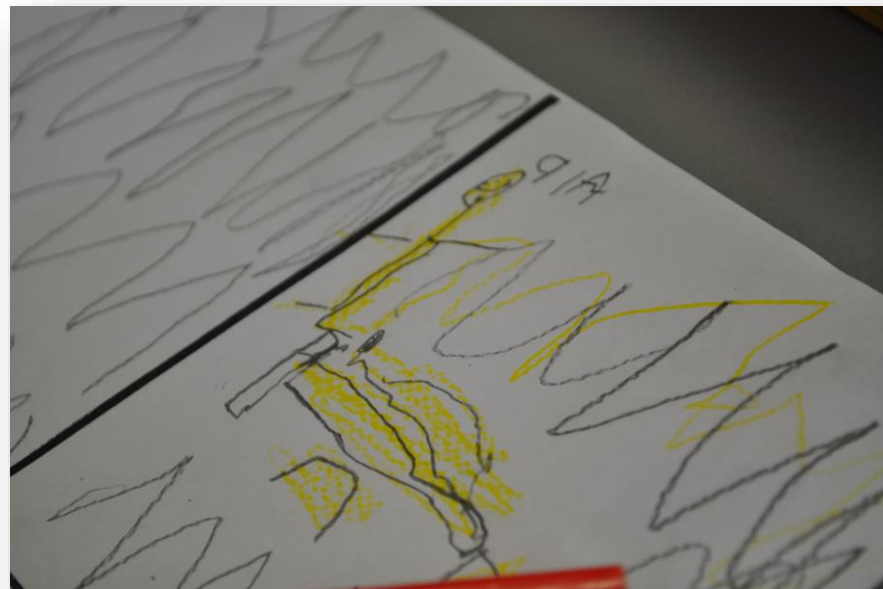

Aktiv lesing og lek med ord

Tegning er tekst!

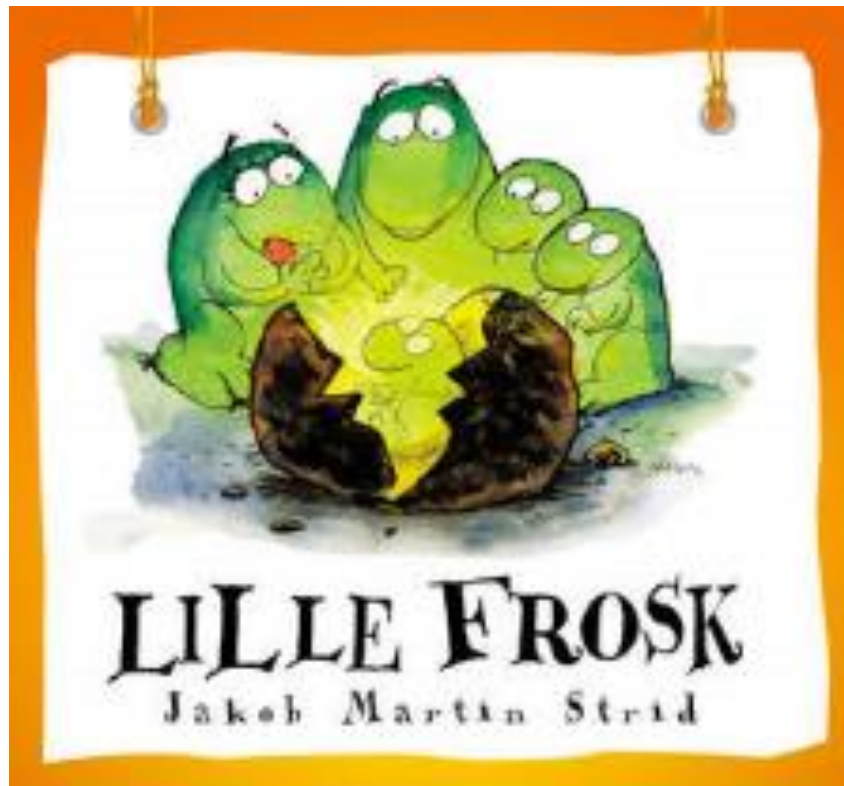
Fra barneskrift til voksenskrift

Med voksenstøtte og bokstavhjelper oppdager barna bokstavene når de er klare for det!

Bildebøker som modelltekst

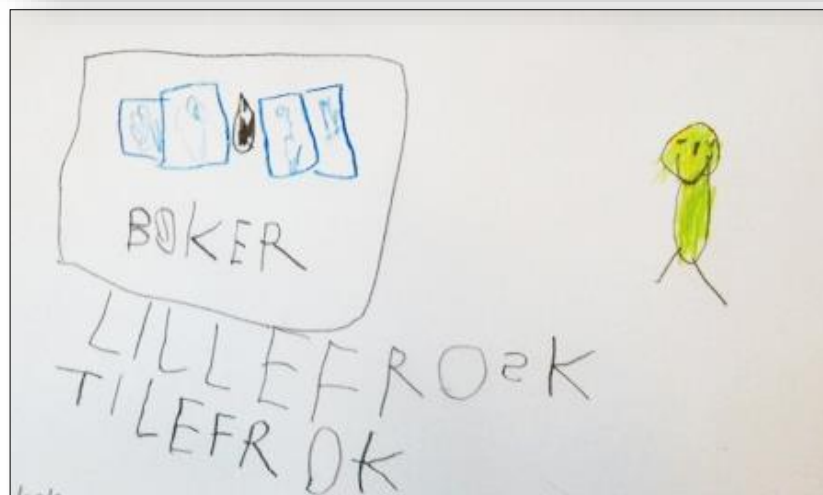
språkstimulerende aktiviteter og tekstsamtaler i barnehagen

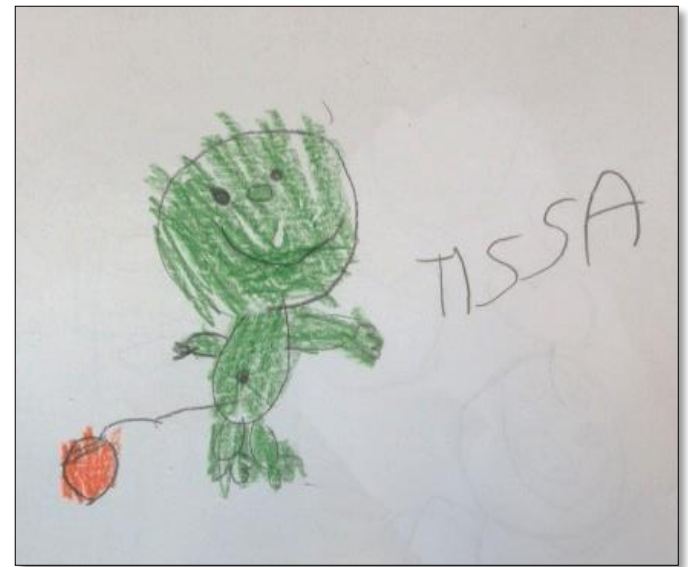
Lille Frosk begynte å tegne
i den veldig gamle, tykke boken.

Og da han hadde tegnet
på alle sidene i boken,
tegned han i ansiktet
på den gamle
mannen.

Og så satte han fyr på
håret til skolepsykologen og tisset
i vesken hans, og så var det
møtet slutt.

- *Kordan ser en M ut?*

- *Hæ! Veit du ikke det?
Det veit æ. Det e akkurat
som i mamma. Ska æ vis
dæ?*

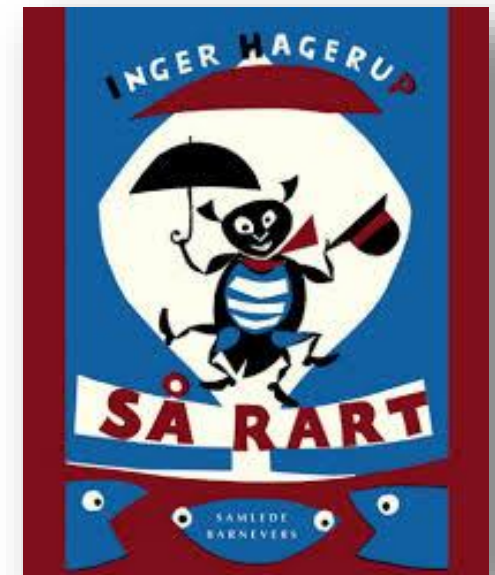
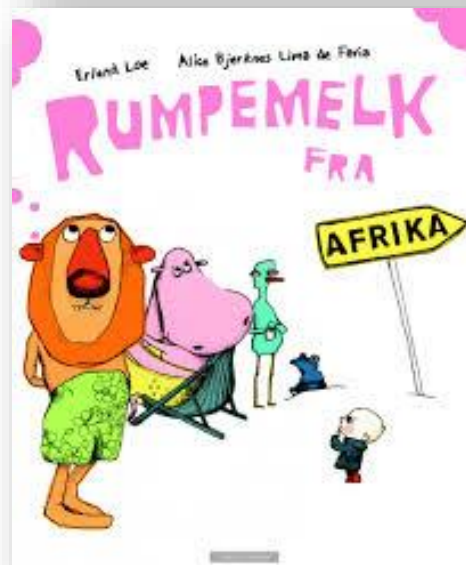
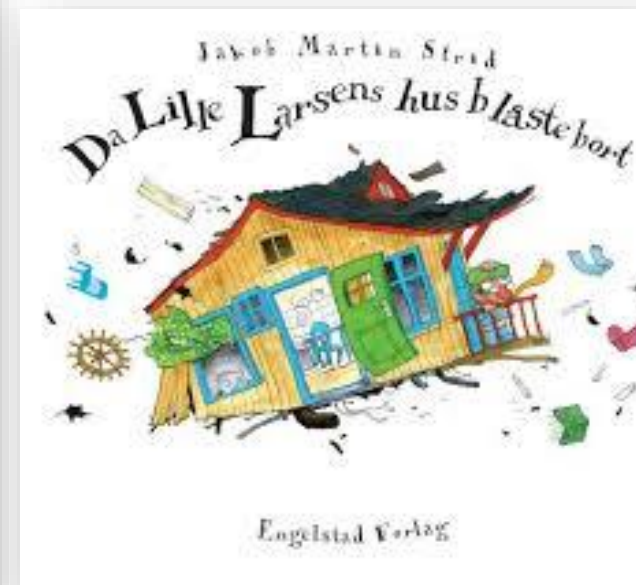
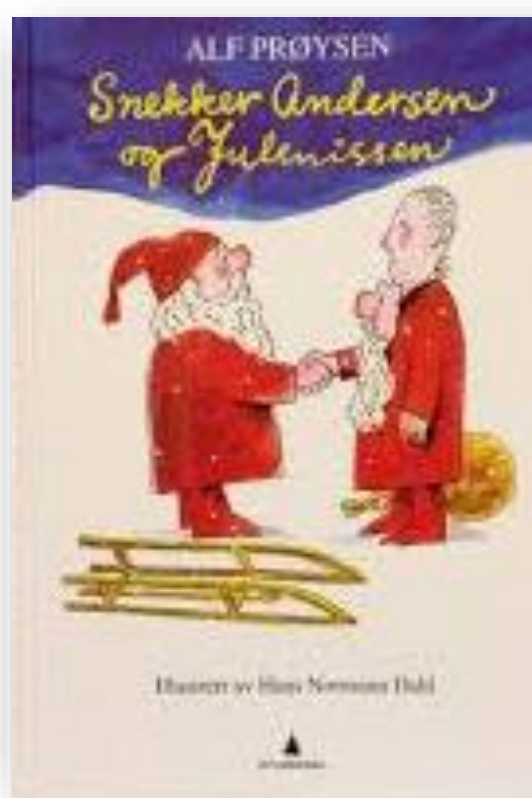
- *Å ja, no veit æ det ...*

Utviklende tekstsamtaler

- Hvordan lage en bok ?
- Eventyr som bildebok
- Flerspråklige
- Digitale verktøy
- Familier
- Været
- Miljø
- Julebøker
- Språk og lek
- Ord og tekstskaping
- Dikt

Oppdagende skriving

Lille Lykke skriver

Barneskri-
ving
Utforskende
skri-
ving

* BARNESKRIVIN R IKK
VÅKNSKRIVIN!

* BARN KAN SKRIVE D D I VIL!

* ALT R RIKTI!

Å legge til rette for...

Å inspirere og støtte barns
interesse for skriftspråket

Variasjon

Skrivesenteret

Nasjonalt senter for skriveopplæring og skriveforskning

Språkstimulerende miljø for ettåringene

Da Sara oppdaget bokstaven sin.

Voksne som er tett på og lytter til barnas innspill

Skrivesenteret

Nasjonalt senter for skriveopplæring og skriveforskning

Digitale verktøy

- Aktiv bruk av digitale verktøy som støtte i språkarbeidet
- I-Pad møter barnas bokstavutforskning
- Digitale fortellinger
- Apper med lyd støtte

**Hva kjennetegner barns
skriveutvikling?**

Skrivesenteret

Nasjonalt senter for skriveopplæring og skriveforskning

Vi starter med å skrive ...

1. Tidlig skriving

Skribling: Barnet etterligner den skriften det observerer rundt seg. Noen barn begynner med dette før de er to år, mens andre begynner mye senere.

Bokstavskribling: Barnet begynner å interessere seg for hvordan bokstavene egentlig ser ut. Bokstavutforskerne er ikke så nøye med skriveretningen og de speilvender ofte når de skriver.

Her er det ingenting som heter rett eller galt!

Logografisk skriving: Barnet skriver enkelte ord som bilder slik som de husker dem (logo betyr bilde). De har lært seg ordene utenat, men de har ennå ikke forstått sammenhengen mellom lyd og bokstav

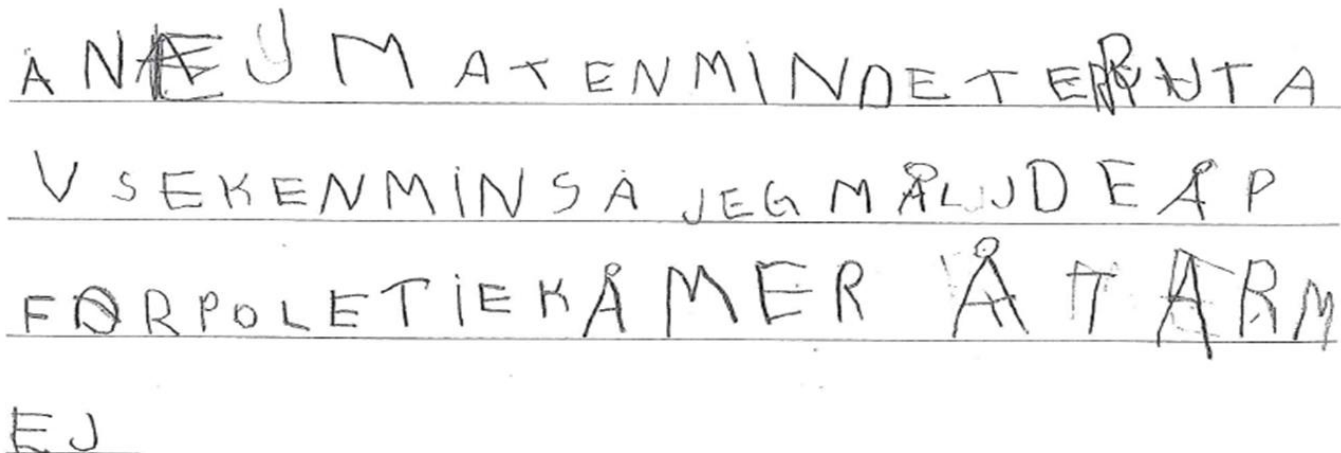

Skrivesenteret

Nasjonalt senter for skriveopplæring og skriveforskning

2. Semifonografisk skrijving

Barnet har oppdaget skriftens lydprinsipp. De kjenner flere og flere bokstaver, og kan nå koble lyd og bokstav. De prøver ut kunnskapene sine ved å skrive ordene slik de høres eller slik de kjenner lydene i munnen sin. Her er det ingenting som heter rett eller galt.

ANÆUM A TENMINDETERTATA
VSEKENMINSÅ JEGMÅLJDEAP
FØRPOLETIEKÅMER ÅTARM
EJ

3. Fonografisk skriving

Ordene staves lydrett. Mellomrom mellom ord er på vei inn. Teksten er leselig for andre.

DÅKE - TIATER

DÅKE - TIATER

4. Overgangsskriving

Barna prøver ut de reglene de har lært. Her er det naturlig med en del skrivefeil.

5. Ortografisk skriving

Ortografi kommer fra gresk og betyr rettskriving.

Bokstavlyden!

Barna må møte bokstavlyden . Det er lydene barna har behov for når de skal skrive og lese. For noen er det vanskelig å avlære bokstavnavnene dersom det er kun disse de har lært seg.

NB! Blyantgrep

The image shows two large, handwritten letters, 'K' and 'P', drawn in blue ink. The 'K' is on the left and the 'P' is on the right. Both letters are formed with thick, slightly shaky strokes, characteristic of a child's early handwriting. The 'K' has a vertical stem on the left and two diagonal strokes meeting at a point in the middle. The 'P' has a vertical stem on the left and a curved top that ends in a horizontal bar at the bottom.

LYKKE TIL!

Hverdagssituasjoner i barnehagen som kan bidra til å engasjere barn til å lage tekster.

Være den voksne som **legger til rette** for at slike aktiviteter kan forekomme –

Du kan alltid **gi barna en mulighet til å skrive** – det er alltid en grunn til å skrive 😊

Gode barnehager er avgjørende!